

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Harju-Autti, Raisa; Lahti, Laura; Luodonpää-Manni, Milla; Roiha, Anssi

Title: Kohti kielellisen moninaisuuden huomioimista vieraiden kielten opetuksessa

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Harju-Autti, R., Lahti, L., Luodonpää-Manni, M., & Roiha, A. (2024). Kohti kielellisen moninaisuuden huomioimista vieraiden kielten opetuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(4). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2024/kohti-kielellisen-moninaisuuden-huomioimista-vieraiden-kielten-opetuksessa>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kohti kielellisen moninaisuuden huomioimista vieraiden kielten opetuksessa

AFinLAN syysseminaarissa 2023 järjestimme kieltenopetuksen kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiin keskittyvän temaattisen työpajan. Työpajan tavoitteena oli tarkastella, miten kieltenopetuksessa pystyttäisiin kattavammin huomioimaan yhteiskunnassamme alati lisääntyvä kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus niin opetustilanteissa, oppimateriaalin kehittämisessä kuin opettajankoulutuksessa tuoreeseen tutkimustietoon tukeutuen. Tässä artikkelissa keskitymme pohtimaan kielellisen moninaisuuden huomioimisen näkökulmia kieliaineiden, erityisesti vieraiden kielten, opetuksessa työpajan esitysten ja työpajassa käytyjen keskustelujen pohjalta.

Julkaistu 4. syyskuuta 2024 | Kirjoittaneet: Raisa Harju-Autti, Laura Lahti, Milla Luodonpää-Manni ja Anssi Roiha

Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiä on huomioitu kattavasti suomi toisena kielenä (S2) -opetukseen liittyvässä tutkimuksessa. Sen sijaan vieraiden kielten opetuksessa kielellistä moninaisuutta ja oppijoiden osaamien kielten hyödyntämistä on tutkittu niukasti (ks. kuitenkin Harju-Autti, 2014; Illman & Pietilä, 2018; Pitkänen-Huhta & Mäntylä, 2014, 2021). Osallistuimme marraskuussa 2023 Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) syysseminariin työpajallamme *Kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus*

kieltenopetuksessa. Työpajaan kokoontui parikymmentä asiantuntijaa kieliaineiden didaktisen tutkimuksen aloilta keskustelemaan tutkimuksellisten siltojen rakentamisesta näiden alojen välille. Lisäksi tavoitteena oli keskustella monikielisyyspedagogiikan (esim. Alisaari & Harju-Autti, 2020) ja limittäiskieleilyn (esim. Lehtonen, 2021) merkityksestä sekä kulttuurisen moninaisuuden kattavammasta huomioimisesta kielenopetuksessa.

Tässä artikkelissa kuvailemme lyhyesti työpajaa, jonka alustuspuheenvuorojen aiheina olivat kielelliset ja kulttuuriset representaatiot oppikirjoissa sekä monikieliset käytänteet vieraiden kielten opetuksessa. Lisäksi refleктоimme työpajassa käytyjen keskustelujen pohjalta syntyneitä ajatuksia liittyen esimerkiksi yksi- ja monikielisyysideologioihin, kielten opetukseen sekä opettajankoulutuksen kehittämiseen. Artikkelisi esittelee näkökulmia kielellisen moninaisuuden huomioimiseen kielenopetuksessa, ja sen tavoitteena on toimia keskustelunavauksena kieli- ja kulttuuritietoisemman kielenopetuksen tutkimusperustaiseen edistämiseen.

Yksikielisyysnormista monikieliseen kompetenssiin

Globalisoitumisesta huolimatta yksikielisyysnormi on suomalaisessa yhteiskunnassa, koulussa ja oppimateriaaleissa edelleen vahva (ks. esim. Suuriniemi, 2023). Yksikielisyysnormi näkyy esimerkiksi siinä, että väestötietojärjestelmään voi ilmoittaa vain yhden äidinkielen, mikä ei anna todennukaista kuvaa yhteiskunnan monikielisyudesta. Väestötietojärjestelmän vajavaisenkin tiedonkeruutavan mukaan joka kymmenes suomalainen puhuu nyt äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea (SVT, 2024). Tämä tarkoittaa sitä, että myös koulu yhteisöt ovat yhä monikielisempiä.

Työpajassa keskusteltiin yksikielisyysnormin näkymisestä koulussa ja erityisesti kielenopetuksessa. Olemme tottuneet pysyttelemään yhdessä kielessä kerrallaan ja käyttämään yhdessä tilanteessa pääsääntöisesti vain yhtä kieltä, mikä voi heikentää oppilaan mahdollisuuksia hyödyntää koko kielirepertuaariaan täysimääräisesti oppimisessa (ks. esim. García & Wei, 2014). Vaikka voimassa olevissa opetussuunnitelman perusteissa tunnustetaan koulun ja koulu yhteisön jäsenten monikielisyys sekä kielen keskeinen rooli kaikessa ajattelussa, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa (Opetushallitus, 2014, 2019),

käytännössä kieliaineita opetetaan kuitenkin toisistaan erillisinä oppiaineina. Työpajassa tuotiin esiin ajatuksia nykyistä tiiviimmistä yhteistyöstä kaikkien koulussa opettavien äidinkielen (mukaan lukien oppilaiden omien äidinkielen), toisten kotimaisten kielten ja vieraiden kielten välillä. Kieliaineiden erillisyyden häivyttämistä pidettiin tarpeellisena monikielisten käytäntöjen vakiinnuttamiseksi. Lupa käyttää kieliä rinnakkain ja limittäin auttaa irtautumaan yksikielisyyden normista ja rohkaisee oppilaita kokeilemaan, heittäytymään ja oppimaan (ks. esim. Lehtonen, 2021), mikä puolestaan vahvistaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta (esim. MacSwan, 2017). Kielten rinnakkaiseen ja limittäiseen käyttöön tulisi kannustaa opiskeltavasta oppiaineesta riippumatta myös muissa kuin kieliaineissa (esim. Opetushallitus, 2014).

Työpajassa keskityttiin myös vieraiden kielten oppiaineiden mahdollisuuksiin tukea monikielisyyden kehittymistä. Moderniin viestintätaitoon kuuluu monikielisen kompetenssin hyödyntäminen siten, että eri kielissä hankittu osaaminen otetaan täysimääräisesti käyttöön viestin välittämisessä (Euroopan neuvosto, 2020). Viestinnällisissä tehtävissä ei siten ole tärkeintä käyttää vain yhtä kieltä vaan suoriutua tehtävästä tarkoituksenmukaisesti. Opetussuunnitelman perusteissa vieraissa kielissä kannustetaan omaksumaan monikielisiä käytänteitä, kuten kouluyhteisön ja lähiympäristön kielten havainnointia ja vertailua sekä rakentavan vuorovaikutuksen taitoja (Opetushallitus, 2014, 2019). Todellisuudessa monikieliset käytännöt rajoittuvat kuitenkin usein kielten väliseen vertailuun, mitä tehdään opettajan osaamien kielten välillä (Luodonpää-Manni ym., 2023), eikä oppilaiden omia kieliä aina osata hyödyntää oppimisen resurssina (Alisaari ym., 2021; Heikkola ym., 2022; Suuriniemi, 2023).

Haluttomuus irrottaa aikaa monikielisten käytänteiden opettamiseen voi johtua myös vieraiden kielten opetukseen varatusta rajallisesta tuntimäärästä, joka halutaan käyttää täysimääräisesti kohdekielen oppimistavoitteiden harjoitteluun (Peyer ym., 2021). Vieraiden kielten opetus eroaa esimerkiksi suomi toisena kielenä (S2) -opetuksesta siten, että englantia lukuun ottamatta oppilaat eivät useinkaan hyödynnä opiskelemaansa vierasta kieltä oppituntien ulkopuolella (ks. Härmälä & Marjanen, 2022, 2023), kun taas suomea toisena kielenä opiskelevan elämässä opiskeltava kieli on arjessa läsnä monin eri tavoin. Moni vieraiden kielten opettaja haluaisikin lisätä kohdekielen käyttöä tunneillaan (ks. Luodonpää-Manni ym., 2023). Tästä huolimatta koulun opetuskieltä, useimmiten suomea tai ruotsia, käytetään opetuksessa

yleisesti esimerkiksi ymmärtämistehtävissä. Viimeaikaiset oppimistulosten arvioinnit osoittavat kuitenkin, että opetuskielen käyttö vieraan kielen ymmärtämistä mittaavissa tehtävissä voi heikentää suomenoppijoiden oppilaiden mahdollisuuksia näyttää osaamistaan todenmukaisesti, mikäli oppilaan tulee ymmärtää kysymykset ja vastata niihin koulun opetuskielillä (Härmälä & Marjanen, 2022, 2023). Voidaankin kysyä, miksi vieras kieli tulisi oppia juuri koulun opetuskielen, suomen tai ruotsin, kautta vai voisiko opetuksen lähtökohtana olla monikielisyys sekä yksilön ja yhteisön kieliosaaminen. Käytössä olevilla oppikirjoilla on myös merkitystä sille, miten monikielisyys näkyy vieraiden kielten opetuksessa.

Oppikirjat ja kielellinen moninaisuus

Suomalaisessa perusopetuksessa, etenkin vieraiden kielten opetuksessa, käytetään paljon oppikirjoja (esim. Härmälä & Marjanen, 2022; Mäkipää ym., 2024) ja ne käsitetään usein jopa opetussuunnitelmaksi (Kauppinen ym., 2008). Oppikirjoja on tarkasteltu paljon moninaisuuden näkökulmasta sekä kansainvälisessä että kotimaisessa tutkimuksessa. Tutkimukset ovat kuitenkin keskittyneet kulttuuriseen moninaisuuteen (esim. Risager, 2021; Roiha ym., 2025), ja kielellistä moninaisuutta on tarkasteltu vähemmän, erityisesti kotimaisessa tutkimuksessa. Jonkin verran on katsottu kielellisen moninaisuuden esiintymistä eri oppiaineiden oppikirjoissa mutta harvemmin vieraiden kielten opetuksessa. Suuriniemen ja Satokankaan (2023) tutkimuksessa tarkasteltiin monikielisyttä ympäristöopin, suomen kielen ja kirjallisuuden, matematiikan, uskonnon, etiikan sekä yhteiskuntaopin kirjoissa. Tutkimuksen mukaan kielelliseen moninaisuuteen liittyviä tehtäviä on varsin vähän tai ei lainkaan eri oppiaineiden kirjoissa. Kirjoista puuttuvat esimerkiksi tehtävät, joissa opiskelijat voisivat käyttää kielivalikoimaansa oppimisen välineenä. Joissakin tehtävissä ohjattiin englannin käyttöön, esimerkiksi internetissä tapahtuvassa tiedonhaussa. Háhn (2017) tarkasteli Suomessa käytettäviä englannin oppikirjoja ja havaitsi, että niissä käytetään yksinomaan suomea muun muassa tehtävänannoissa. Kirjojen implisiittisenä oppijaoletuksena vaikuttaa siis olevan yksikielinen suomea äidinkielenään puhuva oppilas, mikä haastaa suomea vähemmän puhuvien oppilaiden englannin oppimista.

Työpajassa pohdittiin myös opiskeltaviin kohdekieliin yhdistyviä kielellisiä ja kulttuurisia representaatioita. Roihan ym. (2023) tutkimuksessa tarkasteltiin varhaisessa kieltenopetuksessa käytettyjä

oppikirjoja muun muassa kielellisen moninaisuuden osalta. Oppikirjat on laadittu englannin, ruotsin, espanjan, saksan sekä ranskan opetukseen. Oppikirjat keskittyvät lähes yksinomaan kohdekieleen eikä muita kieliä esiinny tehtävissä. Koko viiden kirjan kirjasarjassa on ainoastaan yksi tehtävä, jossa ranskan kirjassa ranskalaisia sanoja vertaillaan saksan ja englannin vastaaviin sanoihin. Lisäksi oppikirjat keskittyvät lähes yksinomaan kohdekielen käyttöön yhdessä maantieteellisessä kontekstissa, eikä kielten muita puheyhteisöjä tai kielen variantteja, murteita ja genrejä mainita.

Oppikirjoissa esiin tuodut asiat ja aiheet ovat pitkälti oppikirjan tekijöiden valintoja ja näkökulmia liittyen muun muassa kieleen ja kielelliseen moninaisuuteen (Dervin & Keihäs, 2013). Oppikirjat ovat kuitenkin keskeisiä maailmankatsomuksen ja erilaisten, myös kieliin liittyvien, ideologioiden välittäjiä (Hahl, 2020). Oppikirjan tekijöillä on siten valtava vastuu siinä, millaisia representaatioita ne maailmasta välittävät oppilaille. Oppilaat ovat herkkiä oppikirjojen välittämille kielikäsitteille: täten kielellisen moninaisuuden näkymistä tulisi vahvistaa jo varhaisesta kielenopetuksesta lähtien. Työpajassa esitettiin toiveita oppikirjailijoiden ja tutkijoiden yhteistyön vahvistamisesta, jotta kielellisen moninaisuuden huomioivaa sisältöä voitaisiin kehittää tutkimusperustaisesti ja oppikirjailijat saisivat konkreettisia kehittämistyökaluja käyttöönsä. Tavoitteena on, että irrallisten ja mekaanisten tehtävien sijaan kielellinen moninaisuus näkyy oppikirjoissa kauttaaltaan niin teksteissä, tehtävissä kuin kuvituksessakin.

Toisaalta kielellisen moninaisuuden huomioimisessa korostuu myös opettajien taidot osata sisällyttää moninaisuuden teemoja opetukseensa. Jo opettajaopintojen aikana olisi tarpeen ohjatusti analysoida oppikirjoja kriittisesti. Analysoimalla oppikirjoja tulevat opettajat oppivat havaitsemaan niiden käyttömahdollisuuksia mutta myös puutteita kielellisen moninaisuuden huomioimisessa. Lisäksi on tärkeää pohtia pedagogisia keinoja, joiden avulla teemaa voidaan oppilaiden kanssa käsitellä oppikirjojen tarjoamien tehtävien lisäksi.

Opettajien tutkinto- ja täydennyskoulutuksen kehittämissuuntia

Työpajassa pohdittiin myös kehittämissuuntia opettajankoulutukselle, joka vaikuttaa edelleen pohjautuvan yksikielisyyden normiin. Työpajan osallistujien havaintojen mukaan opettajaopinnoissa kielitietoisuuden ja

kielellisen moninaisuuden teemoja kyllä sivutaan, mutta epäselväksi on jäänyt, miten teoreettisilla kursseilla käsitellyt asiat viedään käytäntöön esimerkiksi opetusharjoittelussa. Olisikin tärkeää varmistaa, että jokainen opettajaksi opiskeleva saisi jo opetusharjoittelussa kokemusta kielellisen moninaisuuden huomioimisesta opetustyössä.

Opettajan oman kielitaidon merkitys oli yksi työpajan keskusteluissa esiin noussut tema. Opetustyössä voidaan kuitenkin hyödyntää monikielisyyspedagogiikkaa riippumatta siitä, mitä kieliä opettaja tai oppilaat osaavat. Opettaja voi esimerkiksi kannustaa oppilaitaan käyttämään eri kieliä oppimisen tukena sekä opastaa tarkastelemaan sanastoja ja rakenteita kaikilla oppilaiden osaamilla kielillä. Opettajan toimiminen myönteisenä kieliesimerkkinä on tarpeen (Euroopan neuvosto, 2020; Opetushallitus, 2014). Opettajankoulutuksessa olisi hyvä tarkastella opettajaopiskelijoiden omaa monikielisyyttä ja purkaa yksikielisyysnormia. Työpajassa esitettiin huomioita myös kriittisen monikielitetietoisuuden tarpeesta (ks. esim. Lilja ym., 2017; Suuriniemi, 2023): itse kielten opiskelun lisäksi tarkastelun kohteena tulisi olla eri kielten ja kielten varianttien asema laajemmin yhteiskunnassa.

Kielitetietoisia toimintatapoja sekä kielellisen moninaisuuden huomioimista edellytetään kaikilta opettajilta. Näiden teemojen tulisi olla läsnä opettajankoulutuksessa tutkinto-ohjelmista riippumatta (Lahti ym., 2020). Yhtenä esimerkkinä kielitetietoisuuden ja monikielisyys huomioimisesta opettajankoulutuksessa on Jyväskylän yliopiston KiMo-koulutusmalli (<https://www.jyu.fi/fi/tule-opiskelemaan/tutustu-aloihimme/kielet-viestinta-ja-journalistiikka/kielitetietoisuutta-ja-monikielisyystukeva-opettajankoulutus>), joka pätevoittää opiskelijat sekä kielten aineenopettajaksi että luokanopettajaksi. Kielitetietoisuuden ja kielellisesti vastuullisen opettajankoulutuksen ja opettajuuden kehittämiseksi on kehitetty työkaluja sekä kansallisesti (esim. Alisaari ym., 2020) että kansainvälisesti (esim. Bleichenbacher ym., 2023), mutta tutkittua tietoa näiden tukimateriaalien hyödyntämisestä opetustyön arjessa ei vielä ole saatavilla.

Monikielisyyspedagogiikka osaksi kieltenopetuksen arkea

Kielitetietoisuuden toimintatapojen vahvistaminen ja eri kielten huomioiminen vieraiden kielten opetuksessa on tarpeen. Tämä tuottaa myös ristipaineita opettajille: yhtäältä opetuksessa tarvitaan monikielisyyspedagogiikkaa, toisaalta opiskeltavan kohdekielen

hallintaa tulee samalla kyetä vahvistamaan systemaattisesti.

Monikielisyyspedagogiikan tarkoituksena ei kuitenkaan ole viedä tilaa kohdekielen opetukselta vaan sisältyä opetuksen lähestymistapoihin pieninä arkisina monikielisyttä huomioivina tekoina.

Vieraita kieliä opiskellaan pääasiassa suomenkielisten oppimateriaalien pohjalta, jolloin oppimateriaalin täysipainoinen hyödyntäminen edellyttää oppijoilta hyvää suomen taitoa. Oppimateriaalien kehittäminen yhä kattavammin monikielisyttä huomioivaksi ja yhteiskunnan kielellistä moninaisuutta aidommin kuvaavaksi onkin toivottavaa. Jo alkuluokkien kieltenopetuksesta lähtien oppimateriaalien pitäisi kannustaa oppilaita hyödyntämään kaikkea kielellistä osaamistaan esimerkiksi omilla äidinkielillään tai muilla osaamillaan kielillä (Roiha ym., 2023). Esimerkiksi perusopetukseen suunnatun Eurooppalaisen kielisalkun (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/eurooppalainen-kielisalkku>) ja lukio-opetukseen kohdennetun Kieliprofiilin (<https://www.oph.fi/fi/kieliprofiili>) lähestymistapojen integroiminen oppimateriaaliin tarjoaa mahdollisuuksia kielellisen moninaisuuden huomioimiseen.

Kielellisen moninaisuuden tematiikan käsittelyä on välttämätöntä lisätä opettajille niin tutkinto- kuin täydennyskoulutuksessa, jotta he eivät kokisi jäävänsä yksin kielellistä moninaisuutta huomioivien toimintatapojen kehittämisessä. Esimerkiksi yhteistyö eri kieliaineiden mutta myös oppiainerajat ylittävä yhteistyö kaikkien oppiaineiden välillä tulisi mahdollistaa nykyistä kattavammin, jotta kielitietoisuus ja kielellisen moninaisuuden huomioiminen eivät rajautuisi ainoastaan kieliaineiden asioiksi. Yhteistyömahdollisuudet riippuvat luonnollisesti siitä, kuinka paljon opettajat saavat aikaa yhteiseen suunnitteluun ja yhteisopettajuuteen.

Yksikielisyysnormista irtautuminen on hidas prosessi, joka vaatii perustavaa ajattelutavan muutosta ennen kuin se voi heijastua arjen käytänteisiin. Yksikielisyysnormista irtautuminen ei myöskään voi rajautua pelkästään koulun ja koulutuksen kontekstiin, vaan kyse on laajemmasta, yhteiskunnallisesti merkittävästä kehityssuunnasta. Myös muut yhteiskunnalliset muutokset, kuten tekoälyn kehittyminen, haastavat vieraiden kielten opetuksen totuttuja normeja muun muassa kielelliseen moninaisuuteen liittyen. Toivommekin, että tässä tekstissä esiin nousevat huomiot pääsevät osaksi arjen keskusteluita eri yhteisöissä.

Raisa Harju-Autti työskentelee kasvatustieteen yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopiston Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa.

Laura Lahti työskentelee kielikasvatuksen yliopistonlehtorina Tampereen yliopistossa.

Milla Luodonpää-Manni työskentelee vieraiden kielten didaktiikan yliopistonlehtorina Turun yliopistossa.

Anssi Roiha työskentelee erityispedagogiikan yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopistossa.

Lähteet

Alisaari, J., Jäppinen, E., Kekki, N., Kivimäki, R., Kivipelto, S., Kuusento, K., Lehtinen, E., Raunio, A., Repo, E., Sissonen, S., Tyrer, M., & Vigren, H. (2020). (toim.) *Kielestä koppi – oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen*. Turun yliopisto.

Alisaari, J. & Harju-Autti, R. (2020). Kielellisesti vastuullinen kieltenopetus. *Tempus* 55(1), 20–21.

Alisaari, J., Hurme, T.-R., Heikkola, L.M., & Routarinne, S. (2021). Finnish teachers' beliefs about students' home language use. *Critical Multilingualism Studies*, 9(1), 46–76.

Bleichenbacher, L., Rossner, R., Schröder-Sura, A. & Pirih Svetina, N. (2023). *Building blocks for planning language-sensitive teacher education*, Council of Europe (European Centre for Modern Languages), Graz, available at www.ecml.at/languagesensitiveteachereducation (<http://www.ecml.at/languagesensitiveteachereducation>)

Dervin, F. & Keihäs, L. (2013). *Johdanto uuteen kulttuurienväliseen viestintään ja kasvatukseen*. Suomen kasvatustieteellinen seura.

Euroopan neuvosto (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg: Euroopan neuvosto. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> (<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>).

García, O. & Wei, L. (2014). Language, Bilingualism and Education. Teoksessa *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education*. Palgrave Pivot. https://doi.org/10.1057/9781137385765_4

(https://doi.org/10.1057/9781137385765_4)

Hahl, K. (2020). Kulttuurin muuttunut olemus opetussuunnitelmissa ja vieraiden kielten oppikirjoissa. Teoksessa R. Hilden & K. Hahl (toim.) *Kielididaktiikan katse tulevaisuuteen: Haasteita, mahdollisuuksia ja uusia avauksia kielten opetukseen*. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 17, 173–201.

Háhn, J. (2017). "Enymära": Thoughts on the use of Finnish as the majority language in locally published EFL activity books. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, 11(4), 113–136.

<https://doi.org/10.17011/apples/urn.201712114614>

(<https://doi.org/10.17011/apples/urn.201712114614>)

Harju-Autti, R. (2014). Englannin opetuksen uudet haasteet: monikielisyys alakouluissa. Teoksessa M. Mutta, P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (toim.), *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät – Language users of tomorrow*. AFiNLAN vuosikirja 2014 (Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 72), 71–88.

<https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4217>

(<https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4217>)

Heikkola, L.M., Alisaari, J., Vigren, H., & Commins, N. (2022). Requirements Meet Reality: Finnish Teachers' Practices in Linguistically Diverse Classrooms. *Journal of Language, Identity & Education*. DOI: 10.1080/15348458.2021.1991801

Härmälä, M., & Marjanen, J. (2022). *Englantia koronapandemian aikaan. A-englannin osaaminen 9. luokan lopussa keväällä 2021*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, julkaisut 22:2022.

Härmälä, M., & Marjanen, J. (2023). *B1-ruotsin oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2022*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, julkaisut 10:2023.

Illman, V. & Pietilä, P. (2018). Multilingualism as a resource in the foreign language classroom. *ELT Journal*, 72(3), 237-

248. <https://doi.org/10.1093/elt/ccx073>

(<https://doi.org/10.1093/elt/ccx073>)

Kauppinen, M., J. Saario, A. Huhta, A. Keränen, M.-R. Luukka, S. Pöyhönen, P. Taalas & Tarnanen, M. (2008). Kielten oppikirjat tekstimaailmaan ja -toimintaan sosiaalistajina. Teoksessa M. Garant, I.

Helin & H. Yli-Jokipii (toim.) *Kieli ja globalisaatio – Language and globalization*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys, AFinLA, 201–233.

Lahti, L., Harju-Autti, R. & Yli-Jokipii, M. (2020). Kielitietoisempaa aineenopettajuutta etsimässä – kielididaktiikkaa kaikkiin oppiaineisiin. Teoksessa R. Hildén & K. Hahl (toim.), *Kielididaktiikan katse tulevaisuuteen: Haasteita, mahdollisuuksia ja uusia avauksia kielten opetukseen*. Ainedidaktinen tutkimusseura, 31–58.
<http://hdl.handle.net/10138/312321>
(<http://hdl.handle.net/10138/312321>)

Lehtonen, H. (2021). Kielitaitojen kirjo käyttöön, limittäiskieleilyä luokkaan. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, (13), 70–90.
<https://doi.org/10.30660/afinla.100292>
(<https://doi.org/10.30660/afinla.100292>)

Luodonpää-Manni, M., Hahl, K., Lahti, L. & Mäkipää, T. (2023). *Monikieliset ja kielitietoiset käytänteet toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opetuksessa*. Esitys AFinLAn syysseminaarissa 10.11.2023 Tampereen yliopistossa.

MacSwan, J. (2017). A Multilingual Perspective on Translanguaging. *American Educational Research Journal*, 54(1), 167–201. DOI: 10.3102/0002831216683935

Mäkipää, T., Hahl, K., Luodonpää-Manni, M. K. & Lahti, L. (2024). Teaching strategies and materials in foreign language teaching in Finland: Focus on basic and upper secondary education. *The Nordic journal of language teaching and learning* 12(1), 106-134.

Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
(https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf)

Opetushallitus. (2019). *Lukion opetussuunnitelman perusteet*. Määräykset ja ohjeet 2019:2a. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf
(https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf)

Peyer, E., Barras, M. & Lüthi, G. (2021). *Multilingual pedagogy in compulsory foreign language education - A videographic research project*. Report of the Research Centre on Multilingualism. Institut für Mehrsprachigkeit.

Pitkänen-Huhta, A. & Mäntylä, K. (2014). Maahanmuuttajat vieraan kielen oppijoina: monikielisen oppilaan kielirepertuaarin tunnistaminen ja hyödyntäminen vieraan kielen oppitunnilla. Teoksessa M. Mutta, P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (toim.), *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät – Language users of tomorrow*. AFinLAn vuosikirja 2014 (Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 72), 89–108.

<https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4217>
(<https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4217>)

Pitkänen-Huhta, A. & Mäntylä, K. (2021). Teachers negotiating multilingualism in the EFL classroom. *European Journal of Applied Linguistics*, 9(2), 283–306. <https://doi.org/10.1515/eujal-2018-0020>
(<https://doi.org/10.1515/eujal-2018-0020>)

Risager, K. (2021). Language textbooks: Windows to the world. *Language, Culture and Curriculum*, 34 (2), 119–132.

Roiha, A., Dufva, H., Mäntylä, K., & Pakula, H.-M. (2023). *Kieli- ja kulttuurikäsitteet varhennetun kielenopetuksen oppimateriaaleissa*. Esitys AFinLAn syysseminaarissa 10.11.2023 Tampereen yliopistossa.

Roiha, A., Sommer, M., & Maijala, M. (2025). Intercultural education in Finnish research: A literature review of the past 20 years. Teoksessa P. Genkova, M. Flynn, M. Morley & M. Rašticová (toim.) *Handbook of diversity competence: European Perspectives*. Springer.

Suomen virallinen tilasto (SVT). *Väestörakenne* [verkkójulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 6.6.2024]. <https://stat.fi/tilasto/vaerak> (<https://stat.fi/tilasto/vaerak>)

Suuriniemi, S.-M. (2023). Monikielistyvä koulu ja muuttuvat kieliorientaatiot. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(7). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2023/monikielistyva-koulu-ja-muuttuvat-kieliorientaatiot>
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2023/monikielistyva-koulu-ja-muuttuvat-kieliorientaatiot>)

Suuriniemi, S.-M. (2023). *Monikielistyvä koulu ja kielitietoisuus: Perusopetuksen opetussuunnitelmien, opettajien ja oppikirjojen kieliorientaatiot*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Suuriniemi, S.-M. & H. Satokangas (2023). Linguistic landscape of Finnish school textbooks. *International Journal of Multilingualism*, 20(3), 850–868.

Artikkeliin viittaaminen

Harju-Autti, R., Lahti, L., Luodonpää-Manni, M. & Roiha, A. (2024). Kohti kielellisen moninaisuuden huomioimista vieraiden kielten opetuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(4). Saatavilla:

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2024/kohti-kielellisen-moninaisuuden-huomioimista-vieraiden-kielten-opetuksessa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2024/kohti-kielellisen-moninaisuuden-huomioimista-vieraiden-kielten-opetuksessa>)